

Жалпы сақтандыру нарығына шолу

ҚАЗАҚСТАН ҚАРЖЫГЕРЛЕР ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ ФИНАНСИСТОВ КАЗАХСТАНА

2026 жылдың 9 айының нәтижелері

Негізгі үрдістер

- 2026 жылдың қаңтар — қыркүйек айларында жалпы сақтандыру компанияларының (ЖСК) активтері бір жыл бұрынғы 14,1%-бен салыстырғанда 2,3%-ға өсті. Бұл баяулау сақтандыру сыйлықақыларының стагнациясымен (–0,03%) және қаржылық нәтиженің әлсіреуімен қатар жүрді. Бұл ретте сақтандыру қызметінен түскен кірістер өсті (+6,2%), алайда инвестициялық табыс айтарлықтай қысқарды (–73,3%), бұл жиынтық кірістің төмендеуіне әкеп соқты (–6,5%).
- ЖСК-ның сақтандыру нарығының жиынтық активтеріндегі үлесі 42,7%-дан 35,9%-ға дейін төмендеді. Бұл өзгеріс, ең алдымен, өмірді сақтандыру компанияларының озыңқы өсуіне байланысты (2026 жылдың 9 айында +36,1%). Нәтижесінде, сақтандыру нарығының екі сегменті қарқынының арасындағы алшақтық ұлғая түсуде.
- Активтер құрылымында қайта сақтандыру активтері елеулі түрде қысқарды (–27% немесе ₸21,9 млрд), бұл берілген тәуекелдер бойынша күтілетін өтемақылардың азаюымен және қайта сақтандыру қорғанысы құрылымының өзгеруімен байланысты болуы мүмкін.
- Бағалы қағаздар портфелі бірқалыпты өсім көрсетті (+1% немесе ₸10,2 млрд), алайда оның құрылымы айтарлықтай өзгеріске ұшырады. Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздарға салынған инвестициялар ₸36,2 млрд-қа ұлғайды, ал қайта бағалауы өзге жиынтық кіріс арқылы көрсетілетін қағаздар портфелі ₸24,1 млрд-қа қысқарды. Мұндай қайта бөлу капиталдың ағымдағы нарықтық қайта бағалауларға тәуелділігін төмендетеді және борыштық құралдардың кірістілігін өтеу мерзіміне дейін тіркеуге мүмкіндік береді.
- Жалпы сақтандыру саласындағы шоғырлану деңгейі аздап төмендеді: жыл басындағы 92,3%-бен салыстырғанда, активтердің 91,8%-ы ең ірі сегіз компанияға тиесілі. Топ-8 қатарына кірмейтін компаниялардың қарқындырақ өсуі бәсекелестіктің күшеюі жағдайында нарық көшбасшыларының үлесін біршама қысқартты.
- ЖСК міндеттемелері 2025 жылдың 9 айындағы 9,7%-дық өсімнен кейін 4,0%-ға қысқарды. Қалған өтеу бөлігі бойынша ақша ағындарының бағалауы осыған сай азайды (–8,7% немесе ₸18,7 млрд), бұл сыйлықақылардың стагнациясымен және шарттар санының қысқаруымен (–6,4%) үйлеседі. Сақтандыру төлемдері бір мезгілде өскен кезде, туындаған залалдар бойынша міндеттемелер де төмендеді (–8,3% немесе ₸25,9 млрд), бұл бұрын туындаған залалдарды белсендірек реттеу үдерісін көрсетуі мүмкін.
- Сыйлықақылардың жалпы көлемінің іс жүзінде өзгеріссіз қалуы (бір жыл бұрынғы ₸641,5 млрд-пен салыстырғанда ₸641,3 млрд-ты құрады) өнім құрылымындағы айтарлықтай өзгерістерді жасырып тұр.
- Міндетті сақтандыру 16,3%-ға өсті және оның едәуір бөлігі КҚИ АҚЖМС есебінен қамтамасыз етілді (+18,8% немесе ₸19,2 млрд), ал ерікті жеке сақтандыру 20,4%-ға қысқарды, бұл негізінен банк қарыздарына байланысты шарттар бойынша комиссияларға шектеу қойылғаннан кейінгі жазатайым оқиғалардан сақтандырудың төмендеуімен (–86,2% немесе ₸16,9 млрд) түсіндіріледі, сондай-ақ мүлік сақтандыруы жоғары база аясында өткен жылғы деңгейге жақын сақталды (–0,4%).
- Осы жағдайды ескере отырып, олардың үлестері келесідей бөлінді: ерікті жеке сақтандыру – 11% (бұрын 13%), міндетті сақтандыру – 21% (18%) және мүлік сақтандыруы – 68% (69%).
- Сонымен қатар, шарттар санының жалпы қысқаруы (–6,4%) негізінен жеке сақтандыруға тиесілі (–45,5%). Міндетті және мүлік сегменттерінде, керісінше, шарттар саны өсті (+4,0%). Яғни, қазіргі үрдіс сақтандыру қорғанысына деген жалпы сұраныстың төмендегенін емес, ең алдымен, несие берумен байланысты жеке өнімдердің қысқарғанын көрсетеді.
- Сақтандыру төлемдері бір жыл бұрынғы 38,1%-дық өсіммен салыстырғанда 3,9%-ға өсті, бұл негізінен міндетті сақтандыру есебінен қамтамасыз етілді (+19,3% немесе ₸15,8 млрд). Негізгі үлесті КҚИ АҚЖМС (+22,3% немесе ₸17,2 млрд) қосты, оған ЖСК барлық төлемдерінің 41%-ы тиесілі. Екі таңбалы азық-түлікке жатпайтын тауарлар инфляциясы (+11,0%) аясында қосалқы бөлшектердің, материалдар мен жөндеу жұмыстарының қымбаттауы сақтандыру сыйлықақыларының өсу әсерін ішінара төмендетіп жатыр.
- Нәтижесінде төлемдердің сыйлықақыларға қатынасы 34,5%-дан 35,8%-ға дейін өсті (+1,4 п.т.), бұл төлемдер динамикасының сыйлықақылардың өсу қарқынынан озып келе жатқанын көрсетеді.
- ЖСК таза пайдасы 31,0%-ға төмендеп, ₸86,8 млрд-ты құрады, ал капиталдың орташа өлшенген кірістілігі 17,3%-дан 10,4%-ға дейін қысқарды. Пайданың бұл деңгейде төмендеуі негізінен инвестициялық нәтижелердің нашарлауына байланысты: инвестқіріс 73,3%-ға азайды, мұның басты себебі теңгенің нығаюы аясындағы теріс қайта бағалау болып табылады.

АКТИВТЕР
₸ 1706,6 млрд
▲ 2,3%

САҚТАНДЫРУ РЕЗЕРВТЕРІ
₸ 788,9 млрд
▲ 2,4%

МЕНШІКТІ КАПИТАЛ
₸ 787,8 млрд
▲ 5,3%

ТАЗА ПАЙДА (ХҚЕС 17)
₸ 86,8 млрд
▼ 31,0%

САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫЛАРЫ*
₸ 641,3 млрд
▼ 0,03%

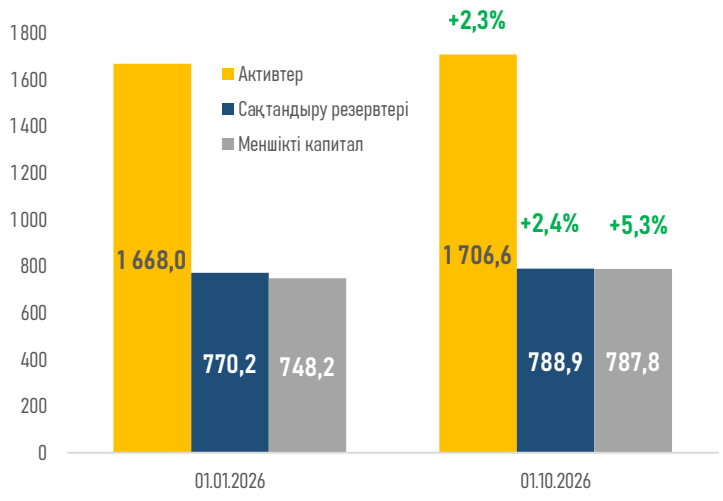
ТАЗА САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫЛАРЫ*
₸ 527,8 млрд
▲ 1,6%

САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМДЕРІ*
₸ 229,9 млрд
▲ 3,9%

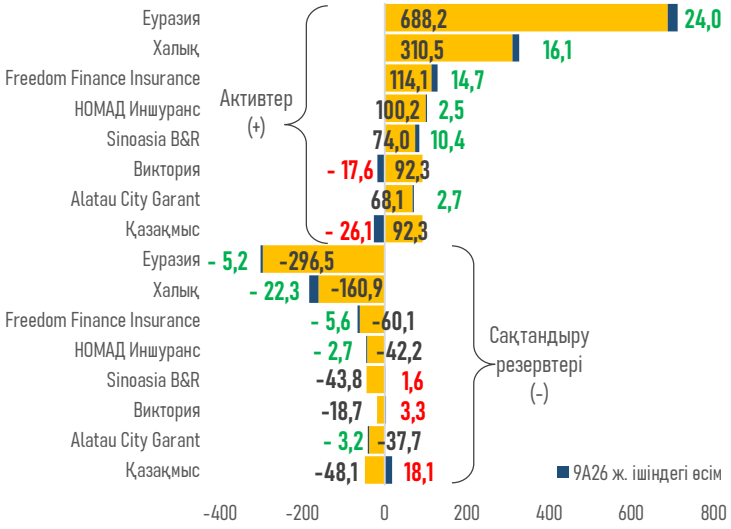
ТАЗА САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМДЕРІ*
₸ 204,8 млрд
▲ 0,9%

Сектордың баланстық (реттеушілік) көрсеткіштері

Сектордың жиынтық көрсеткіштері, млрд теңге

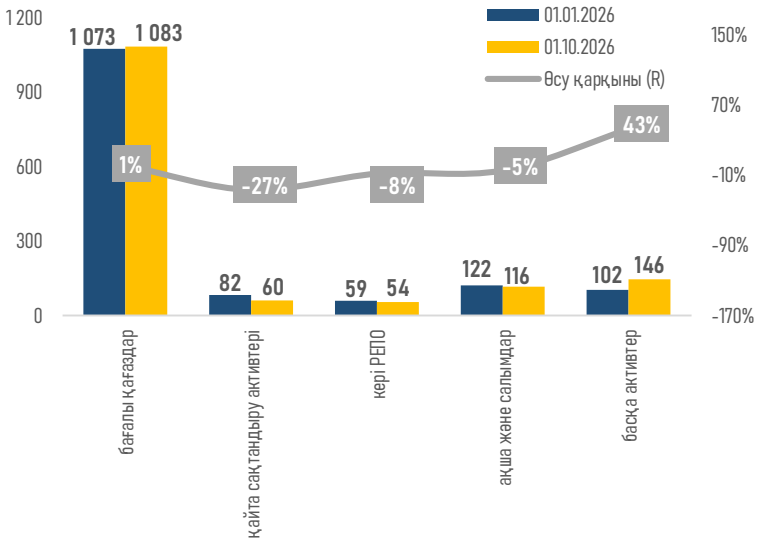

Сектордың ТОП-8 компаниясының көрсеткіштері, млрд теңге

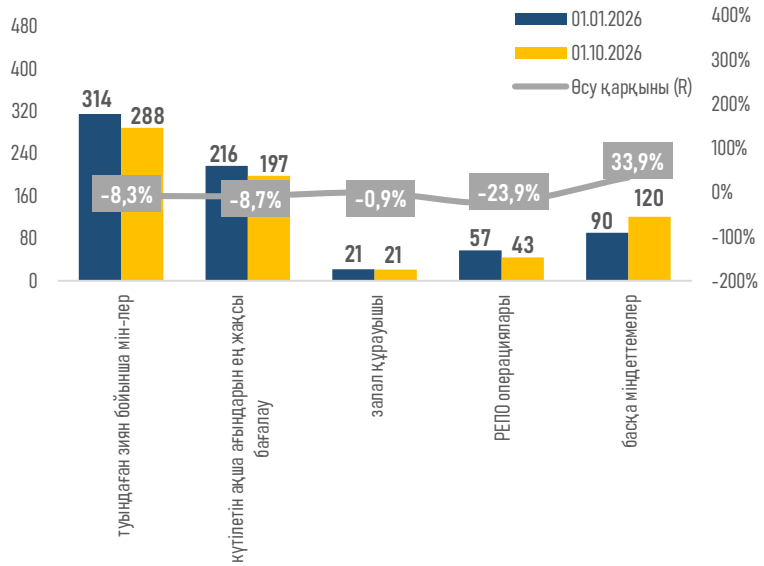

Сектордың активтері мен міндеттемелерінің құрылымы

Сектор активтерінің құрылымы, млрд теңге

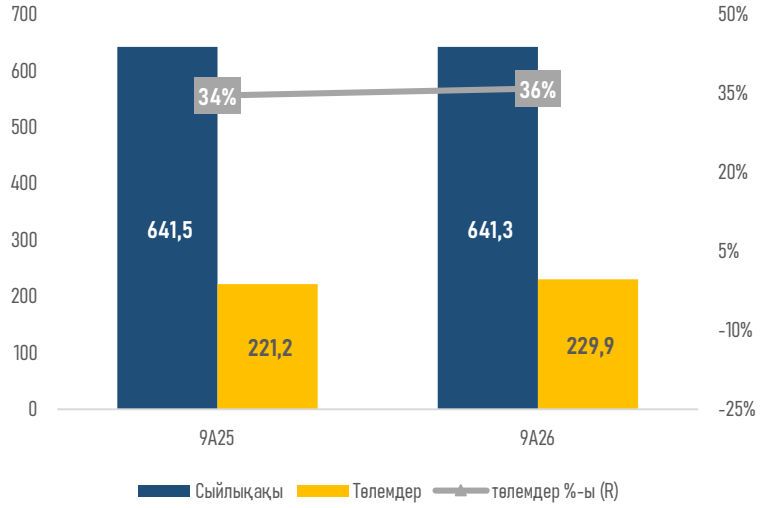

Сектор міндеттемелерінің құрылымы, млрд теңге

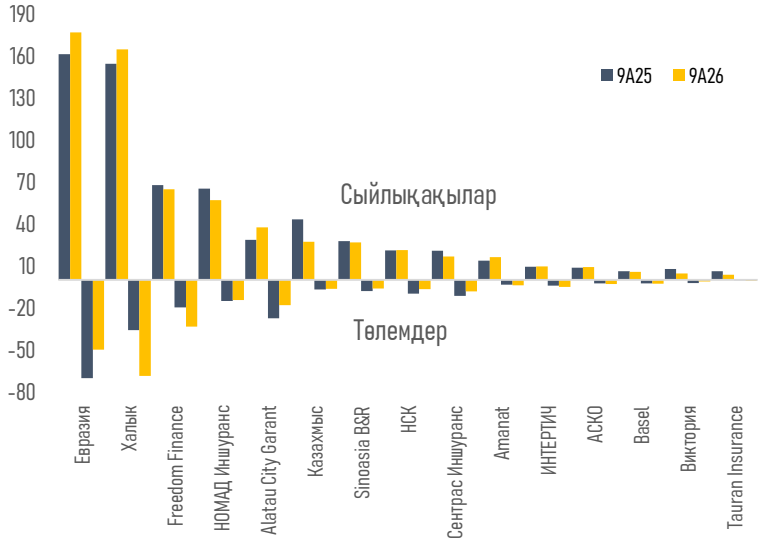

Төлемдер мен сыйлықақылардың арақатынасы

Төлемдердің сыйлықақыларға арақатынасы, млрд теңге

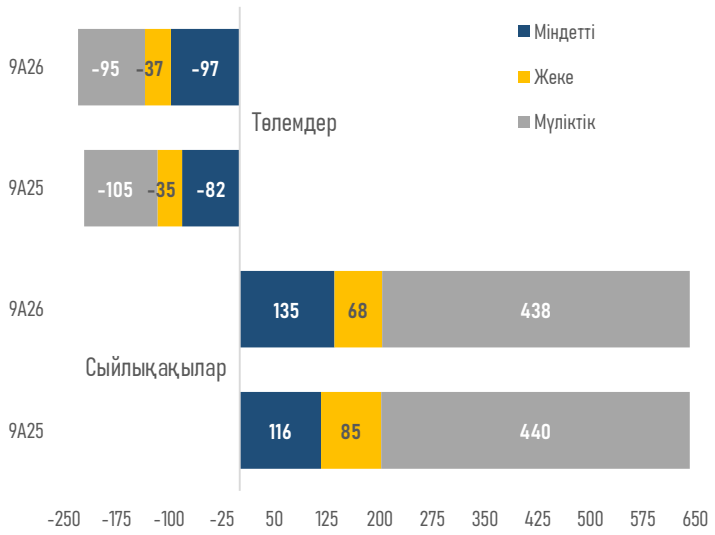

Сақтандыру компаниялары бөлінісінде, млрд теңге

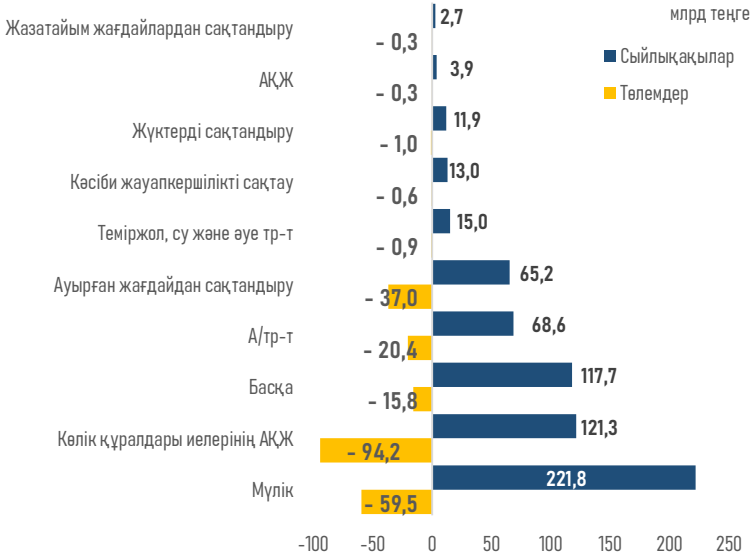

Сыйлықақылар мен төлемдер

Сақтандыру кластары бойынша, млрд теңге

Сыйлықақылар мен төлемдердің нысаналы мақсаты

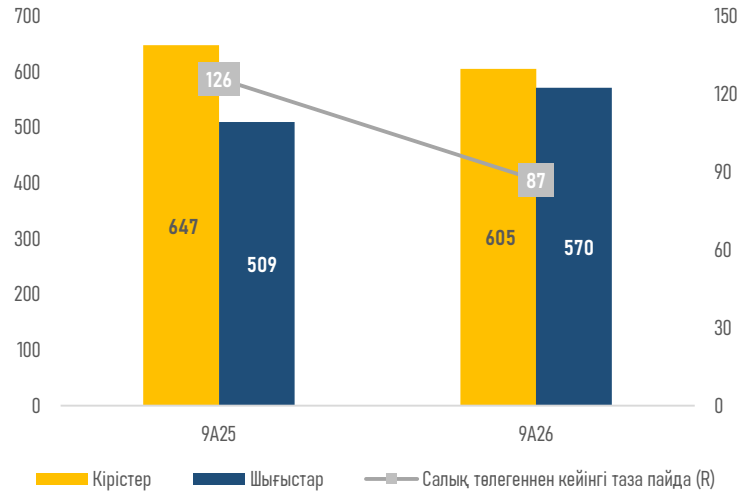

Жалпы сақтандыру нарығының кірістері мен шығыстары

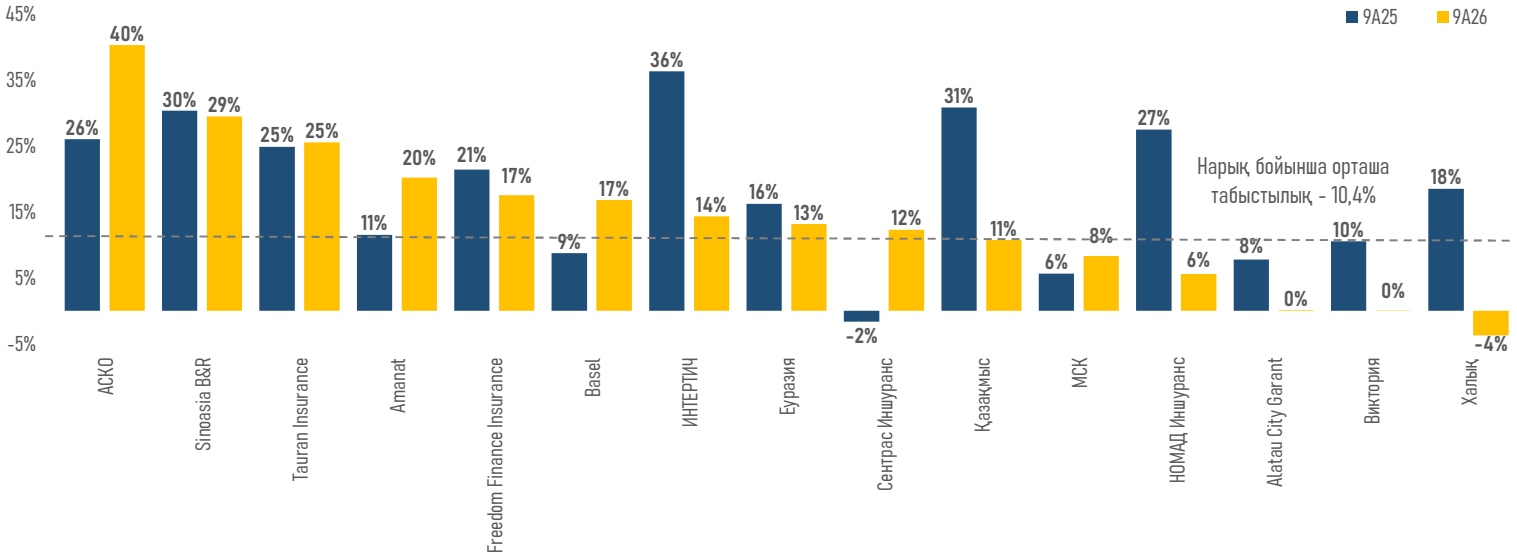
Кірістер мен шығыстардың құрылымы, %

Таза пайда, млрд теңге

Капиталдың орташа өлшенген кірістілігі (RoE)

Кезеңнің қысқаша қорытындылары

Ағымдағы жылдың қаңтар-қыркүйек айларының қорытындысы бойынша ЖСК сақтандыру сыйлықақыларының көлемі іс жүзінде өзгерген жоқ, алайда нарықтың негізгі сегменттері арасындағы қайта бөліну үдерісі жалғасуда. Негізгі салмақ бірте-бірте ауысып келеді: міндетті және мүлік сегменттері бір жыл бұрынғы 87%-дың орнына қазірдің өзінде жиынтық түсімнің 89%-ын қалыптастырып отыр.

Бұл ретте ЖСК динамикасы сыйлықақылар көлемі 16,8%-ға өскен тұтастай алғандағы сақтандыру секторынан, негізінен өмірді сақтандыру есебінен, айтарлықтай қалыс қалуда. Нәтижесінде, ӨСК жедел өсімі аясында сақтандыру секторындағы ЖСК үлесі азаюын жалғастыруда.

Осы екі сегменттегі шарттар санының өсуіне қарамастан (+4,0%), шарттар санының жалпы қысқаруы (-6,4%) жалпы сақтандыру қорғанысына деген сұраныстың әлсіреуінен емес, ең алдымен жеке өнімдердің бір бөлігінің нарықтан кетуіне байланысты екенін растайды.

Мұндай өзгеріс нарық құрылымын бөлшек кредиттеу циклінің тәуелділігін азайтады. Портфель ішіндегі негізгі өсім барлық сыйлықақылардың 19%-ын және ЖСК төлемдерінің 41%-ын құрайтын ҚҚИ АҚЖМС-ке тиесілі. Сонымен қатар, міндетті сақтандыру бойынша төлемдердің айтарлықтай өсуі қабылданатын тәуекелдердің құны мен оларды реттеудің нақты шығыстарына тарифтердің бірегейсіздігі мәселесінің өзектілігін сақтап отыр.

Бір мезетте ЖСК қаржылық нәтижесі былтырғы көрсеткіштен әлсіздеу болды: таза пайда 31%-ға, ал капиталдың орташа тиімділігі 17,3%-дан 10,4%-ға дейін төмендеді. Бұл ретте төмендеу негізінен инвестициялық құрамдас бөлікке байланысты – теңгенің нығаюы валюталық активтердің теріс қайта бағалануына және инвестициялық кірістің айтарлықтай қысқаруына әкеп соқты. Керісінше, сақтандыру қызметі оң динамиканы сақтап қалды және инвестициялық нәтижедегі құлдырауды ішінара өтеді.

Нәтижесінде, ЖСК-ның әрі қарайғы динамикасы несиелік циклінен гөрі классикалық сақтандыруға деген сұраныспен, андеррайтинг сапасымен және тарифтік саясатпен көбірек айқындалатын болады.

© Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы, 2026

ҚҚҚ талдау орталығы валюталық, қордық, тауар нарықтарындағы экономикалық ахуалдың әр түрлі кезеңділігіне экономикалық шолулар, KASE эмитенттеріне, ҚР Ұлттық Банкінің, ҚР Ұлттық экономика министрлігінің, ҚР Қаржы министрлігінің, Мемлекеттік кірістер комитетінің статистикалық деректеріне, сондай-ақ елдегі ағымдағы экономикалық жағдайға әсер ететін өзге де оқиғаларға талдау дайындайды. ҚҚҚ талдау орталығының материалдарымен ҚҚҚ сайтында танысуға болады.